

Plāns minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai 2018.- 2020.gadam

Ilze Rudzīte
LPS padomniece
veselības un sociālajos
jautājumos

Īslīce, 2017.gada 31.marts

Piedāvātās izmaiņas

1. Trūcīgas personas ienākumu līmeņa paaugstināšana no 128,06 uz 188 euro
2. Pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai paaugstināšana – 94 euro (piemērojot 0.7 koeficientu uz nākamo ģimenes locekli)
3. Vienota maznodrošinātas personas ienākumu līmeņa noteikšanu – divkārtšā trūcīgas personas ienākumu līmeņa apmērā
4. Vienots dzīvokļa pabalsts ietvars

Ietekme uz pašvaldību budžetu (1)

Plāns paredz pasākumus ar būtisku fiskālo ietekmi uz pašvaldību budžetu: pēc Labklājības ministrijas aprēķiniem 2018.gadā pašvaldībām plānotie papildu izdevumi ir 1,8 milj. *euro* (21% no kopējiem plānā minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai paredzētajiem papildu izdevumiem), 2019.gadā – 17,2 milj. *euro* (**54%!**) un 2020.gadā – 19,6 milj. *euro* (**57%!**), turpmākos gadus ik gadu – 19,6 milj. *euro*. Faktiski lielākā daļa Labklājības ministrijas iecerēto pasākumu piedāvāts veikt uz pašvaldību budžeta rēķina.

Ietekme uz pašvaldību budžetu (2)

Aprēķinā ņemti vērā izdevumi GMI pabalsta un dzīvokļa pabalsta nodrošināšanai,

Bet Plāna piedāvāto pasākumu ietekme ir daudz plašāka - atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma (turpmāk – SPSPL) 32. pantā noteiktajam, sociālās palīdzības mērķis ir sniegt materiālu atbalstu trūcīgām, maznodrošinātām un krīzes situācijā nonākušām ģimenēm (personām), lai nodrošinātu to pamatvajadzības un veicinātu darbspējīgo personu līdzdarbību savas situācijas uzlabošanā - gan trūcīgas, gan maznodrošinātas personas statuss ir saistīts ar atbalstu arī citu pamatvajadzību un sociālo pakalpojumu nodrošināšanai, palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumiem u.c.

Nodokļu politikas pamatnostādnes

Paralēli Labklājības ministrijas plānam Finanšu ministrija strādā pie Nodokļu politikas pamatnostādnēm turpmākajiem trim gadiem, kas paredz būtiskas izmaiņas divu nodokļu politikā – iedzīvotāju ienākuma nodokļa un uzņēmumu ienākuma nodokļa.

Attiecībā uz iedzīvotāju ienākuma nodokli iecerēts nodokļa likmes samazinājums no 23% uz 20% pie ieņēmumiem līdz 45 000 *euro* gadā, kā arī būtiski palielināt neapliekamo minimumu zemāko algu grupā, kas, pēc LPS aprēķiniem, pašvaldību budžetā 2018. gadā veido apmēram 400 milj. *euro* samazinājumu. Apmēram tāds pat samazinājums plānots 2019. gadā.

Kā risinājums pašvaldību budžetiem jaunās nodokļu politikas ietvaros tiek piedāvāta kompensācijas dotācija no valsts budžeta, kas daļēji segs ieņēmumu samazinājumu, tomēr šobrīd nav skaidrs, vai kopējie ieņēmumi pašvaldībām saglabāsies vismaz 2016. gada līmenī.

Pabalstu apmēra un atalgojuma līmeņa balanss

Nepieciešams noteikt minimālā mēneša darba samaksu ne tikai 2018. gadam, bet arī nākamajiem diviem gadiem – 2019. gadam un 2020. gadam.

Lai sociālā atbalsta sistēma neveicinātu personu *atkarību no pabalstiem*, ir būtiski sabalansēt pabalstu apjomus ar atalgojuma līmeni visā valsts teritorijā.

Labklājības ministrija piedāvā noteikt vienotu maznodrošinātās personas ienākuma līmeni visā valsts teritorijā un, atbilstoši Plānam, 2018. gadā to noteikt 376 *euro*.

2018.gadā paredzētā (vēl neapstiprinātā) minimālā mēneša bruto darba alga ir 430 *euro*, kas nozīmē, ka, piemēram, persona bez apgādājamajiem uz rokas saņems 367,88 *euro*, kas ir mazāk nekā Labklājības ministrijas piedāvātais maznodrošinātās personas ienākuma līmenis. Pēc CSP datiem, 2015. gadā 23,5% darba ņēmēju atalgojums bija minimālās darba algas līmenī vai mazāks. Vidzemes reģionā uzrādītie darba ienākumi minimālās algas apmērā vai mazāki bija 25,4% darba ņēmēju, Kurzemes reģionā – 26,2%, Zemgales reģionā – 24,4%, bet Latgales reģionā – 33,1%.

Ir jāņem vērā aspekts, ka vidējais atalgojums Latvijas teritorijā būtiski atšķiras – vairāk kā divas reizes.

Pabalstu apmērs un vecuma pensijas apmērs

Atbilstoši CSP datiem 2016. gada 4. ceturksnī ikmēneša izmaksāto **vecuma pensiju vidējais apmērs bija 283.54** euro, **no jauna piešķirto** mēneša vecuma pensiju vidējais piešķirtais **apmērs 319.35** euro, kas ir ievērojami mazāk nekā LM piedāvātais maznodrošinātas personas ienākumu līmenis.

Tādējādi, neskatoties uz to, ka sociālās palīdzības mērķis ir sniegt īslaicīgu atbalstu personām, kuras nesaņem pietiekamu atbalstu no sociālās drošības sistēmas, pensijas vecuma personu nodrošinājums pilnībā tiek pārlikts uz sociālās palīdzības sistēmu un pašvaldību budžeta iespējām.

LPS iebildumi/priekšlikumi

Nepieciešams papildināt Plānu, norādot:

- 1) plānā iekļauto pasākumu ietekmi uz sociālās palīdzības saņēmēju skaitu un sociālās palīdzības apmēru katrā pašvaldībā;
- 2) fiskālās ietekmes novērtējumu uz katras pašvaldības budžetu;
- 3) novērtējumu par indivīdu motivāciju meklēt darbu pie Labklājības ministrijas ierosinātā trūcīgās personas un maznodrošinātās personas ienākuma līmeņa katrā pašvaldībā, ņemot vērā iedzīvotāju darba ienākumu struktūru konkrētajā teritorijā;
- 4) valsts atbalstu pašvaldībām pabalsta garantētā minimālā ienākumu līmeņa un dzīvokļa pabalsta izmaksu nodrošināšanai atbilstoši SPSPL 13.pantā noteiktajam.

Ņemot vērā plānotās izmaiņas Latvijas nodokļu politikā, kam ir būtiska ietekme uz pašvaldību budžetu, **Plāna pasākumi jāvērtē kopsakarībās ar nodokļu reformu, kā arī ar reformām, kas plānotas veselības nozarē u.c.**

Paldies par uzmanību!